

KORTE MEDEDEELINGEN.

Gegevens over den Ooievaar [*Ciconia ciconia* (L.)]
in 1933.

In aansluiting op de gegevens van 1932 (*Ardea*, Jrg. 22, pp. 72—76) volgen hieronder een aantal opgaven van Ooievaarsnesten in 1933, die nog niet eerder geregistreerd werden, alsmede een kort verslag over het ringonderzoek.

Provincie Groningen.

- Nr. 277 Grootegast, bij A. Ploegh.
 „ 278 Noordwijk, bij J. M. de Boer.
 „ 279 Noordwijk, bij J. W. Henker.
 „ 280 Lucaswolde, bij Tj. de Boer.
 „ 281 Tolbert, bij G. Casemier.

De beide nesten te Noordwijk en het nest te Lucaswolde waren ook reeds in 1932 bewoond.

Rectificatie: Het is gebleken dat Nr. 10, Oosterzand, bij het dorp (*Ardea*, Jrg. 18, p. 99) identiek is met Nr. 251, Niekerk, bij J. Hoving Kzn. (*Ardea*, Jrg. 22, p. 72), hoewel de plaatsomschrijving van Nr. 251 de juiste is.

Provincie Friesland.

- Nr. 282 Oudehaske, bij J. A. Woudstra (= Nr. 26, onbewoonde nesten).

Provincie Drente.

- Nr. 283 Roden, bij Huize Mensinge (Mej. Kymmel).
 „ 284 Roderwolde, bij J. Riemers.
 „ 285 Oosteinde, bij J. Slagter.
 „ 286 Veendijk (gem. Havelte), bij D. Schiphorst.

Rectificatie: Het is inmiddels gebleken dat Nr. 214, Ruigekluft, bij Gebr. J. Vogelzang identiek is met Nr. 92 Ruigekluft.

Provincie Overijssel.

- Nr. 287 Rouveen (gem. Staphorst), bij J. Brakke Hzn.
 „ 288 Rouveen, bij de Ned. Herv. Pastorie.

Deze beide nesten bestonden reeds lang, doch zijn nu pas ontdekt.

Provincie Gelderland.

- Nr. 289 Beesd, „Mariënwaerd” (= Nr. 51, onbewoonde nesten).

Het jaarlijksche bericht bepaalt zich ditmaal slechts tot een korte opsomming van de nog niet geregistreerde nesten, omdat het plan bestaat de Ooievaarstelling in 1934 in Nederland in zijn geheel te herhalen in aansluiting op eenzelfde onderzoek in geheel Duitschland, dat dit jaar door de „Vogelwarte

Rossitten" georganiseerd wordt, en waaraan zeer waarschijnlijk ook de andere landen waar de Ooievaar voorkomt, zullen medewerken, zoodat na afloop van dit onderzoek van een zeer groot deel van Europa numerieke gegevens over den Ooievaar verzameld zullen zijn.

Ieder die opgaven over bewoonde Ooievaarsnesten in Nederland kan verstrekken wordt dus dringend verzocht hiervan mededeeling te doen aan ondergeteekende.

Het ringen van jonge Ooievaars in 1933.

Wederom nam de medewerking aan het ringen van jonge Ooievaars toe, zoodat in 1933 een totaalcijfer van 262 werd bereikt. Voor het eerst werden er thans ook jonge Ooievaars in de provincie Groningen geringd en wel door den heer L. Hoving te Niekerk, die in het Westerkwartier en het aangrenzende deel van Friesland 19 jongen van een ring voorzag. In Friesland verleenden alle oude medewerkers wederom belangrijke steun, terwijl in Drente de Kon. Marechaussee door bemiddeling van den Districtscommandant, Kapitein A. W. de Koningh te Assen, 73 jongen ringde. In de omgeving van Kampen ringde Ten Kate 17 jongen. Tot mijn spijt was de heer T. Versloot, die gedurende eenige jaren zeer veel voor het ringen van de Ooievaars heeft gedaan, niet meer in de gelegenheid mede te werken. Zijn aandeel werd echter gedeeltelijk overgenomen door de heer H. Ruiter (53 stuks) en de heeren A. en J. van Wijngaarden (23 stuks).

Tenslotte liet Ir. Tromp 36 jongen ringen, voornamelijk in Noord-Brabant.

Tot April 1934 kwamen de volgende terugmeldingen binnen:

- Nr. 95696 geringd te Dwingeloo (Dr.) op 13 Juli 1931 door de Kon. Marechaussee; begin December (?) 1933 gevangen bij Itzehoe, Holstein, Duitschland.
- „ 95348 geringd te Oosteinde, gem. Ruinerwold (Dr.) op 14 Juli 1931 door de Kon. Marechaussee; in Mei 1933 gevangen in een dorp bij Seletke, Zuidoost-Anatolië, Klein-Azië.
- „ 117466 geringd te Peursum (Z.-H.) op 15 Juni 1932 door T. Versloot; omstreeks 1 Mei 1933 gevangen en weer losgelaten bij Denizli, Klein-Azië.
- „ 117354 geringd te Balk (Fr.) op 23 Juni 1932 door L. K. van Giffen; 13 Maart 1933 dood gevonden te Bollwiller, Dept. Haut Rhin, Frankrijk.
- „ 177477 geringd te Meeuwen (N.-Br.) op 22 Juni 1932 door T. Versloot; 25 Augustus 1932 gevangen aan de Tarn bij Orgueil, Dept. Tarn et Garonne, Frankrijk
- „ 18254 geringd te Zevenhuizen (Z.-H.) op 12 Juli 1932 door A. van Wijngaarden; op 25 Augustus 1932 gevangen aan de Tarn bij Orgueil, Dept. Tarn et Garonne, Frankrijk.

- Nr. 95690 geringd te Orthen (N.-Br.) op 19 Juni 1933 door Ir. Tromp; 6 Augustus 1933 geschoten in de nabijheid van de Drau tusschen de stadjes Virovitica (Joegoslavië) en Barcs (Hongarije).
- „ 132928 geringd te Eestrum (Fr.) op 8 Juli 1933 door S. de Vries; op 29 Augustus 1933 gevangen te Adrall, 6 KM. ten Zuidwesten van Seo de Urgel bij Andorra, Spanje.
- „ 132961 geringd te Augustinusga (Fr.) op 12 Juli 1933 door K. Oosterhof; op 29 Augustus 1933 gevangen te Daunenbüttel aan de Aller, Duitschland.
- „ 133864 geringd te Almkerk (N.-Br.) op 16 Juni 1933 door H. Ruiter; op 20 Augustus 1933 dood gevonden te Steindorf, post Bischwitz, Kreis Ohlau, Schlesien, Duitschland.
- „ 135316 geringd te 's-Gravendeel (Z.-H.) op 5 Juli 1933 door A. en J. van Wijngaarden: 19 Augustus 1933 in een schoorsteen gevallen te Burght-lez-Anvers, België.

Gewezen zij op het zeer vroege wegtrekken van de jonge Ooievaars te Orthen, waarvan reeds op 6 Augustus een exemplaar werd buitgemaakt in Joegoslavië.

Belangrijk is verder ook de vangst van een jongen Ooievaar afkomstig van het nest te Peursum bij Denizli in Klein-Azië, omdat reeds eerder 2 jongen van ditzelfde nest, hoewel in een ander jaar geringd, werden teruggemeld, die echter in zuidwestelijke richting waren weggetrokken nl.

85636 geringd te Peursum (Z.-H.) op 24 Juni 1931 door Gebr. Kooiman en G. de Bruyn; 24 Augustus 1931 dood gevonden te Blanzac, Frankrijk.

85637 op dezelfde plaats en tijd geringd; 5 Augustus 1931 dood gevallen te Louville le Chenard, 27 KM. ten Zuidoosten van Chartres, Dept. Eur et Loire, Frankrijk.

Utrecht, April 1934.

Fr. Haverschmidt.

Een exemplaar van *Cursorius cursor* (Latham)
in de duinstreek.

In de litteratuurlijst over 1932/1933, verschenen in de vorige Ardea-jaargang (Dl. 22, 1933, p. 198), staat een opgave over „Een Zuidafrikaansche vogel aan onze kust aangetroffen”, nl. een voorwerp van *Stephanibyx coronatus* Bodd., dat op 18 October 1933 tusschen Zandvoort en IJmuiden in de zeereep gevonden werd. Deze onwaarschijnlijke mededeeling kan men vinden in „De Nederlandsche Jager”, Jrg. 39, Nr. 18, p. 215. De vinder, die het voorwerp had laten opzetten, was zoo vriendelijk mij het exemplaar ter determinatie toe te zenden, dat een adult exemplaar van den Noordafrikaanschen Renvogel, *Cursor-*

rius c. cursor (Lath.) bleek te zijn. Na het verschijnen van Snouckaert's „Avifauna neerlandica” (1908), volgens welke er drie exemplaren van deze soort voor Nederland bekend waren, werd zij, voor zoover mij bekend, slechts tweemaal in Nederland aangetroffen, nl. een op 30 November 1909 en nu dit voorwerp, dat door den vinder aan het Zoölogisch Museum te Amsterdam ten geschenke gegeven werd.

G. J. van Oordt.

Waarneming van een Scharrelaar

(*Coracias garrulus* L.).

Hedenmorgen (6 Mei 1934) op een wandeltocht in de Wassenaarsche duinen was ik zoo gelukkig om een Scharrelaar te kunnen observeeren. De vogel zat op een paal en vloog daar herhaaldelijk af om te fourageeren, waarbij de schitterende groenblauwe kleur (toevallig was de belichting gunstig) in den prismakijker buitengewoon tot uiting kwam. Gedurende ruim 20 minuten hebben mijn echtgenoot en ik genoten van dit zeldzaam schoone schouwspel.

Al direkt meende ik, dat het een Scharrelaar moest zijn, maar eerst na het raadplegen van het geïllustreerde werk van Beukers, *Onze Vogels*, kreeg ik absolute zekerheid.

Onze observatieplaats was circa 15 minuten gaans van het Ringstation „Wassenaar”, ongeveer 200 meter ten Noorden van den zgn. Verstoven Pan's berg, een hoog duin.

Scheveningen, Mei 1934.

D. Vermaas Sr.

Een winterbroedsel, tevens tweede broedsel, van den Kerkuil [*Tyto alba guttata* (Brehm)].

In den zomer van 1932 ontdekte ik voor het eerst de aanwezigheid van een paar Kerkuilen achter onzen tuin te Utrecht. Geregeld hoorde ik in Juli en Augustus de uilen des avonds roepen en zag hen in de avondschemering rondvliegen en soms op daken of antennemasten zitten. Hun broedplaats hadden zij waarschijnlijk in een van de groote iepen (*Ulmus spec.*), die op een overblijfsel van de oorspronkelijke stadswal langs de Maliesingel staan en die vol holten zitten, waarin behalve meerdere Spreeuwen, geregeld eenige paartjes Kleine Boschduiven en Kauwtjes broeden.

In den zomer van 1933 was het Kerkuilenpaar nog present en ontdekte ik tevens de nestholte. Deze lag in een zeer zware zijtak van een der bovengenoemde iepen. 15 Juli hoorde ik des avonds het snorkende geluid van de jonge Kerkuilen, dat op grooten afstand duidelijk te hooren was. Deze jongen zijn waarschijnlijk kort daarna uitgevlogen. Ballen vond ik niet onder den nestboom, doch slechts éénmaal 3 Bruine

Ratten. De oude Kerkuilen bleven in de omgeving en nog meermalen hoorde of zag ik ze des avonds van uit mijn raam.

Ik lette niet meer bijzonder op de vogels, doch toen ik in den avond van 5 December langs de iep kwam hoorde ik wederom het snorkende gekrijsch van jonge Kerkuilen in dezelfde boomholte. De Kerkuilen hadden dus voor de tweede maal jongen en thans midden in den winter. Ik bleef geregeld opletten en hoorde iederen avond, dat ik in de gelegenheid was mijn aandacht hieraan te besteden, de jonge Kerkuilen in de holte krijschen en zag ook eenige malen een der oude uilen komen aanvliegen en in de holte verdwijnen, waarop het gekrijsch der jongen in hevigheid toenam.

Vooraf op de avonden van 31 December 1933 en 1 Januari 1934 was het gekrijsch der jongen zeer luid en van uit mijn kamer (met gesloten ramen!) duidelijk te hooren. Op 31 December zat gedurende vrijwel den geheelen middag een der oude Kerkuilen in de opening van de nestholte zich in de zon te koesteren. Zeer waarschijnlijk zijn deze jongen in de eerste helft van Januari uitgevlogen, daar ik ze daarna niet meer hoorde. Geregeld lette ik op ballen in de omgeving van den nestboom doch kon slechts weinige vinden, terwijl er ook slechts enkele prooi-resten aanwezig waren. Deze werden door L. Tinbergen onderzocht en bleken te bevatten:

- 38 *Microtus arvalis*
- 3 *Epimys*
- 1 *Sorex araneus*
- 1 vogel (grootte van een musch).

Hoewel het aantal ballen zeer gering is, wijst Tinbergen op de talrijke Veldmuizen en het zeer geringe percentage Spitsmuizen, hetgeen zeker als een reactie op den muizenstand te beschouwen is. Ik ben echter niet te weten kunnen komen of er hier in de omgeving inderdaad dit jaar van een veldmuizenjaar gesproken kan worden. Schneider (Beiträge zur Biologie der Schleiereule. Journ. f. Ornith., 1928, pp. 412—419) wees er reeds op, dat twee broedsels van Kerkuilen een gevolg zijn van groote hoeveelheden Veldmuizen. Verder constateerde Guérin (Régime et Croissance de l'Effraye Commune en Vendée, p. 151) in 1926 in de Vendée, dat vrijwel alle Kerkuilparen als gevolg van „een muizenjaar” tweemaal broedden en groote legfels hadden.

Tevens volgt echter uit deze prooi-resten, dat deze stadsuilen hun voedsel zeer waarschijnlijk voor een groot deel niet in de onmiddellijke omgeving van het nest, doch „buiten” zochten, hetgeen minstens 2 KM. van de nestplaats is verwijderd.

Voor zoover ik weet was een winterbroedsel van den Kerkuil uit ons land nog niet bekend. Iets bijzonders is dit echter niet, reeds Hartert en Rey noemen vondsten van eieren in November, evenals het „Practical

Handbook". Verder deelt Jourdain (British Birds, vol. 14, p. 188) mede, dat in Engeland in elke maand van het jaar, behalve in Januari, broedsels bekend zijn en voegt er tevens aan toe, dat ook op het vasteland van Europa en in Noord-Amerika winterbroedsels van den Kerkuil zijn geconstateerd.

De oude Kerkuilen zijn ook thans (begin April) nog in de omgeving aanwezig, want vrijwel iederen avond hoor ik hen eenige malen roepen. Utrecht, April 1934. Fr. Haverschmidt.

Waarneming van den Waterrietzanger
[*Acrocephalus paludicola* (Vieill.)] bij Nijmegen.

's Ochtends, den 14en Juni 1931, toen ik een bezoek bracht aan de kleine kolonie Zwarte Sterns in het meertje in het landschap „De Ooy”, zag ik op een hek op het smalle dijkje vlak bij de sterns, een paartje rietzangers. Bij mijn nadering bleken zij erg onrustig te worden; van het hek verdwenen zij in het hoge gras, dat op de kruin en op de taluds van het dijkje groeide en daarna vlogen zij weer op het hek.

De notitie, die ik maakte van de meest in het oog loopende veeren-teekening was de volgende: beide vogels hebben een lichte streep midden over den kop, de borst is licht geel-bruin en de buik is iets in de lengte gestreept. Een schets, te velde gemaakt, toont daarbij nog aan, dat de donkere wenkbrauw-streep scherp afstak tegen het lichte veld boven op den schedel. Uit deze kenmerkende teekening van het vederkleed, alsmede uit het feit, dat het positief rietzangers waren, blijkt naar ik meen voldoende, dat ik hier een paartje Waterrietzangers voor mij heb gehad.

Jammer genoeg wist ik toenmaals niet, dat deze soort zoo zeldzaam in ons land voorkwam en heb ik geen pogingen gedaan om het nest te vinden. Uit het gedrag der vogels, uit den datum van waarneming en uit het feit, dat de terreinsgesteldheid overeenkomt met de beschrijving, die Van Oort er van geeft in zijn Ornithologia Neerlandica, dl. 4, p. 202, meen ik dat het zeer waarschijnlijk is, dat de Waterrietzanger in 1931 bij Nijmegen heeft gebroed.

Nijmegen, October 1933.

A. Daanje.

Overleg bij een eierroovende Zwarte Kraai
(*Corvus corone* L.).

Bij het bezoek aan een kolonie van Blauwe Reigers of Aalscholvers is het een gewoon verschijnsel, dat men Zwarte Kraaien en ook Kauwtjes gebruik ziet maken van de algemeene consternatie om een ei te rooven uit een der nesten, waarvan de angstig geworden vogels zijn opgevlogen. Ook de Scholeksters (*Haematopus ostralegus* L.) op de Beer, Hoek van Holland, schijnen onder dergelijke omstandigheden hun slag te slaan. Volgens Drijver loopen zij als het ware 50 à 100 meter voor de naderende

bezoekers-karavaan uit om de eieren of jongen van de opvliegende sterns buit te maken.

Een frappant geval van een soortgelijken eierroof zagen de heer Ferd. Lieftinck en steller dezès op 4 Mei 1934 aan het Zuidlaardermeer. Dien dag maakten wij een rondvaart per roeiboot langs de oevers, beginnend om circa 8 v.m. bij de Noordlaarder vaart en koers zettend in oostelijke richting, dus een rondvaart tegen de richting van de wijzers van een uurwerk in. Nog vóór de provinciale grens, die hier den oever kruist, zagen wij een Zwarte Kraai arriveeren, die boven de breede riet- en biezenstrook bleef rondvliegen en dien wij op een gegeven moment in de vegetatie zagen verdwijnen en even later met een ei in den snavel (zonder twijfel een meerkoetei) te voorschijn zagen komen en naar land vliegen. Na eenigen tijd kwam de kraai weer terug en herhaalde zich de eierroof. Op aanwijzing van den roover vonden wij het legsel van een Meerkoet (*Fulica atra* L.) met 7 eieren, waaruit onze begeleider het 8e ei al had weggehaald en waaruit hij, terwijl wij op eenigen afstand toekeken, nog minstens 5 eieren wegsleepte. Die eieren bracht hij of naar land, of hij streek er op eenigen afstand van het nest mede neer tusschen de biezen en peuzelde ze blijkbaar daar op.

Na dezen overvloedigen eiermaaltijd, die plaats vond vrijwel recht achter het oude landhuis „Meerwijk”, nog westelijk van de invaart naar de zgn. Plankensloot, was onze kraai blijkbaar verzadigd en staakte hij de begeleiding.

Wij vervolgden onzen tocht rond den circa 700 H.A. grooten waterplas en hadden midden op den middag de rondvaart bijna volbracht, toen wij plotseling ter hoogte van den zgn. tip een (dezelfde?) Zwarte Kraai zagen komen aanvliegen. Hetzelfde spelletje van 's morgens herhaalde zich weer en tot driemaal toe zagen wij den eilustigen vogel, telkens op een andere plaats, in de biezen neerdalen en met een ei in den snavel er weer uitkomen. Blijkbaar wist het dier, dat de Meerkoeten bij nadering van een langs den oever varende roeibootje haar nesten in den breedten en bijna ontoegankelijken biezenzoom verlaten en hij trok er op handige wijze partij van.

Oegstgeest, Mei 1934.

G. A. Brouwer.

A b w e i c h e n d e s V e r h a l t e n e i n e s H a u s s p e r l i n g s .

Im Winter 1933—'34 hatte ich zu wiederholten Malen Gelegenheit, hinter unserem Haus einen weiblichen Haussperling bei einer merkwürdigen, zweifellos individuell erworbenen Handlung zu beobachten. Bei der üblichen Fütterung mit Brotresten bearbeitete er nämlich regelmässig das von ihm beschlagnahmte Brotstück in einer völlig artfremden Weise, indem er mit einem Fuss — und zwar immer mit dem rechten — die Beute umklammerte und somit in meisenähnlicher Weise mit tief

heruntergebeugtem Kopf frass. Aus manchen Zügen in seinem Verhalten glaubte ich schliessen zu können, dass es sich immer um dasselbe Individuum handelte.

Im Vergleich mit z.B. einer Kohlmeise, einer Krähe oder einem Raubvogel fiel mir die Stellung des Sperlings ganz besonders auf. Er war offenbar nicht imstande, seinen Kopf so tief hinunter zu bringen wie es diese Vögel tun und vermochte kaum mit dem Schnabel zum Nahrungsbrocken zu gelangen.

Heinroth hat zuerst darauf hingewiesen, dass das Umklammern der Beute bestimmten Vogelgruppen angeboren ist, während es anderen Gruppen vollkommen fehlt (Vögel Mitteleuropas, I, p. 115). Einem jeden bekannt ist das angeborene Umklammern bei Papageien, Meisen, Krähen und Raubvögeln. Bekanntlich ist es dem Haussperling nicht angeboren und das abweichende Verhalten unseres Vogels ist also zweifelsohne individuell erlernt. Ein solcher Fall war mir bisher noch nicht bekannt.

Leiden, März 1934.

N. Tinbergen.

VERSLAGEN VAN VERGADERINGEN.

Verlag van de wetenschappelijke vergadering, gehouden te 's-Gravenhage op 12 December 1933.

Aanwezig de bestuursleden: L. F. de Beaufort, W. H. de Beaufort, Van Oordt en de leden: Rooseboom, Van der Plaats, Stribos, Tinbergen, De Lorm, Van 't Sant, Van Rhijn, Bouma, Koch, Bisseling, Jelier, Mej. Fentener van Vlissingen, Vijverberg, Mej. Polenaar, Eykman, Van der Starre, Weyler, Hellebrekers, Janssen, Van der Vooren, Tjittes, Van der Molen, Kluyver, Marres, Makkink, Van Dobben, Kooymans, Croockewit, Van Overbeek de Meyer, Portielje, Van Dieren, Scheygrond, Rutten, Boswijk, Van Olden, Eyma, L. de Vries, Mej. Tijmstra, Tijmstra en De Kempnaer.

De voorzitter opent de vergadering, welke gedeeltelijk in samenwerking met de „Vereeniging voor Vogelbescherming, 's-Gravenhage en Omstreken" gehouden wordt, met een woord van welkom en geeft het woord aan Dr. N. Tinbergen voor zijn voordracht over de paringsbiologie van de Grauwe Franjepoot (*Phalaropus lobatus*).

Hierop vertoont de heer M. J. Rutten een aantal lantaarnplaatjes van vliegbeelden van de Zilvermeeuw, de Kleine Mantelmeeuw, de Mantelmeeuw, de Kapmeeuw, de Kleine Zeemeeuw en de Drieteenmeeuw, waarbij hij gelegenheid vindt te wijzen op de veldkenmerken dezer soorten.